



## СЭНТЕРҮ 1945 – 2020

Таван сэршыван Асла вәр-синче Сэнтэрү тунанпа кәсал 75 сул ситет. Сэршыв хайен хутелевсисене пурне те асра упрать. Сутә пуласлашан пу-хунә салтаксене асанса палаксем лартать. Кашни арәван историне пелмелле тата асра тытмалла.

Кукка Григорий Яичников 1901 султа Хусан кепернине керекен Шупашкар уесенчи Вознесени вуласенчи /халә Сәрпү районә/ Вөрмер яленче суралса уснә. Ашшә Макар Григорьевич пелү илнә сын шутланнә. 1909-1914 сулсенче Вознесени вуласен старшини пулнә. Вәл хайен ултә ачине те пелү пама тарашнә.

Унан иккәмеш ывәлә Григорий вөрентекен пулма ёмәтленнә, анчах шәпа урахла савранса килнә. Вәл 1919 султа Чөмпәрти педагогика техникумәнче виçе курс пәтернә. 1919 сулхи май уйәхәнчен пусласа 1920 сулхи апрель уйәхәнчен стрелоксен Чөмпәрти иккәмеш полкән хәрлә армеецә пулнә, унтан Хәрлә Саран саппас полкәнче служба тәнә. Чөмпәр хулин сар комиссариачән хушәвәле агитаторсен курсенчен вөрентекен тухнә. 1920-1930 сулсенче Балти флочән чаçсенче политработник пулнә. Григорий Мака-

## Яланах пирән асәмра

рович 1937 султа сарпа политика академийәнчен вөрентекен тухнә хыçсан тәрлә сар чаçәнче комиссар, командир сумә, каярахпа Хәрлә Ялавлә Балтика флочән чуқун сул артиллерийән Красносельский 1-меш гварди бригадин пусләхән тивәсәсене пурнашланә. Таван сэршыван Асла вәрси пусланас умән Григорий Яичников Кронштадт секторән сыранри хутелевән пусләхә пулнә. Артиллери сар ушкәнән йышне сур утраври Сурсәр тата Кәнтәр, Котлин /Красная Горка/, «Серая Лошадь» порчәсем, артиллерин уйрам дивизионәсем тата сыранри ытти чаç кәнә.

1941 сулхи июль уйәхәнче сак сектора виçсе пайланә: Кронштадт, Лужск тата Ижорск. Куккана Ижорск секторән комиссарне уйәрса лартнә. Унан йышне малтан Финн заливен кәнтәр сыранәнчи Кронштадт секторәнче ыврнашнә артиллери чаçсенче кертнә. Ижорск секторә пәрремеш кунсенчех сапәсусене хатәрленме пулнә. Штаб офицерәсем ырми-канми ёсленә, кунне 2-3 сехет сәс каннә. Ташман тапанса пынә. Кәсех фронт сирәплетнә район чиккине ситнә. Пирән чаçсем аңа чылайччен чарса тәнә, «Балтиец» бронепуйәс йөркеленә. Григорий Макарович хайен аса илвәнче сапла сырнә: «Пәррехинче пәр сүллә ывраншан хәрү сапәсу пычә. Сәрлехи сумәра пәхмасәр пирән бронепуйәс ташман патне вәртән сывхарса аркатма пусларә. Фашистсем аптараса үкнипе хәс-пәшалне пәрахса тарчәс. Ижорск секторән артиллерисчәсемпе тинәс-сар пехотинецәсем 8-меш арми салтакәсемпе пәрле ташман командованийән планәсене пурнашлама пәмарәс: ташман Финн заливе патне тухаймарә. Ленинградла Кронштадтран Хәвел аңәснә, Балтикәна, тухакан сул пирән аләра юлчә. 1944 сулхи январь



Семьё архивында сай укермак

уйәхәнче 2-меш арми салтакәсемпе пәрле эфир Ижорск секторә тәләнче таракан нимәсене вирлән аркатрамәр...

Григорий Яичников полковник – Тинәс-сар флочә синчен сырнә нумай очеркпа статья авторә. Вәл хайен аса илвәсене «Воюет Балтика», «Огневою меч Ленинграда», «Мы из Кронштадта», «В огненном кольце» кәнекисенче сырса хәварнә. Вәсене 1975-1977 сулсенче сар издательствинче пичетлесе кәларнә.

Паттәрла ёсәсемпе паләрнәшан Григорий Макаровича Ленин, Хәрлә Ялав /таватә хутчен/, I тата II степень Таван сэршыван Асла вәрсин орденәсемпе, «Ленинграда хутәленәшән», «1941-1945 сулсенчи Таван сэршыван Асла вәрсинче Германия сәнтернәшән» тата ытти медальсемпе наградәланә.

Рита МИХАЙЛОВА,  
Сәнтәрвәрри районә,  
Хуракасси ялә.

## Паттәрсен умәнче пите хәретес марччә

Сэршыв, пәтәм тәнче Асла Сәнтеревән 75 сулхи юбилейне паллә тума хатәрленәсә. Паллах, сак пулам пысак хуласемшән кәна мар, пәчәк ялсемшән те – чәннипех саванәслә уяв. Юрәра каланә пек – «куçсульпе йәпеннә праçник».

Савна май, ман шутпа, ялсенчи паләксене те майан 9-мешә тәлне йөркене кертни, юханса кайнисем ывранне сәннисем туни пысак пәлтерәшлә – уяв кунәччен вәхәт пур-ха. Сакан синчен Елчәк районәнчи Питтәпел яләнчи паләка курса сәмах пусарас терәм. Пысак мар сак ялтан Таван сэршыван Асла вәрсине 88 сын тухса кайнә. Пәри те тепри фронтра паттәрран сапәснә. 34-шә, шел те, вәрсә хирәнче ывртса юлнә. Вәсене асанса, паттәрсене чысласа хисеплә ывранта, ял варринче, паләк лартнәччә.

Эпә аставацца, аңа Сәнтеревән 30 сул тәлне тунәччә. Ун чух, паллах, сумләччә. Анчах унтанпа сур ёмәре яхан иртнә те – паян сак паләк тем тесен те паттәрсен аставацмне, Сәнтерү пәлтерәшне түрре кәлармасть. Кирпәчрен, тимәр конструкисенчен тунәскер кивелсе кайнә ёнтә. Аңа тунәранпа, тәрәссипе, кунта нимән те улшанман. Темиçе султа пәрре сәрлакаланә – савә сәс.

Сәнә паләк кирлех. Унсәрән фронтран тавранманнисен, вәрсәра паттәрран сапәснисен умәнче пит хәрелә. Сәмах май, ялти вәрса хушәннисем юлман та ёнтә. Ытти ял умәнче те намәс. Районти чылай ялта, эпә пәлнә тарәх, сәнә паләксем тунә. Ял Тутарстан территорияе чикәленет те – тутарсен күршәллә Элкел яләнчи паләк мәнешкел чаплә: вәрсә салтакәсене ячәшән мар, чәннипех тата тивәслипе чыслани куçкәрет. Питтәпел паттәрәсем мәнрен кая? Тепәр тесен, аставацм пурнашран кайнисене кәна мар, чи малтан пире, паян пурәнакансене, кирлә. Влаçсем уявччен паләк ыйтәвне татса пама мехел ситерсен тем пекехчә.

Алексей СВЕКЛОВ.